

اسلوب شرط و ادوات آن

قواعد این درس در مورد جملات شرطی است. به کلماتی که در ابتدای جملات شرطی می‌آیند، «ادوات شرط» گفته می‌شود. مهم‌ترین ادوات شرط عبارتند از: «مَنْ» (هر کس)، «ما» (هر چه)، «إِنْ» (اگر)، ...

معمولاً این ادوات بر سر عبارتی می‌آیند که دو فعل دارد؛ فعل اول را «فعل شرط» و فعل دوم را «جواب شرط» می‌نامند. (این ادوات گاهی در شکل ظاهری فعل شرط و جواب شرط نیز تغییراتی را ایجاد می‌کنند.)

مثال: مَنْ يَدْرُسُ، يَنْجَحُ. (هر کس درس بخواند، موفق می‌شود.)

ادوات فعل	جواب
شرط شرط	شرط

همان‌طور که می‌بینید در اسلوب شرط، انجام شدن فعل شرط، شرط به وقوع پیوستن جواب شرط است؛ در مثال بالا، «يَدْرُسُ» فعل شرط است؛ زیرا «درس خواندن» می‌باشد.

مثال‌های بیشتر: ﴿مَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ﴾ (هر چه از نیکی انجام دهید، خداوند آن را می‌داند.)

ادوات فعل	جواب
شرط شرط	شرط

مَنْ يَتَأَمَّلْ قَبْلَ الْكَلَامِ، يَسْلَمْ مِنَ الْخَطَا. (هر کس قبل از سخن گفتن ببیند، از اشتباه در امان می‌ماند.)

ادوات فعل	جواب
شرط شرط	شرط

◆ نکته: إذا (هر گاه، اگر) نیز معنای شرط دارد.

مثال: إِذَا مَلَكَ الْأَرَاذِلُ، هَلَكَ الْأَفْضَلُ. («هرگاه / اگر» فرومایگان فرمانروایی کنند، شایستگان هلاک می‌شوند.)

فعل	جواب
شرط	شرط

نمونه تست

عَيِّنْ جَوَابَ الشَّرْطِ فِي هَذِهِ الْعِبَارَةِ: «مَنْ يَعْتَمِدُ عَلَى نَفْسِهِ، يَصِلْ إِلَى أَهْدَافِهِ.»

۱) يَعْتَمِدُ	۲) عَلَى نَفْسِهِ	۳) يَصِلُ	۴) إِلَى أَهْدَافِهِ
- ✓ گزینه (۳)

همان‌گونه که می‌بینید در این عبارت بعد از ادوات شرط دو فعل وجود دارد؛ بنابراین فعل اول یعنی «يَعْتَمِدُ» فعل شرط و فعل دوم که نتیجه فعل اول می‌باشد، یعنی «يَصِلُ»، جواب شرط است.

◆ توجه: در جملات شرطی ممکن است فعل‌های دیگری نیز به وسیله «حروف عطف»^۱ به فعل شرط یا جواب شرط «مَعْطُوف» شوند؛ در این صورت حواسمان باشد که این فعل‌ها «مَعْطُوف» به فعل شرط یا جواب شرط هستند و خودشان فعل شرط یا جواب شرط به حساب نمی‌آیند.

۱- نکته: حروف عطف همان حروف ربط در زبان فارسی هستند. مهم‌ترین حروف عطف عبارتند از: «وَ - فَمَ - ثُمَّ - أَوْ (یا) - ...»؛ دقت داشته باشیم که هر گاه کلمه‌ای بعد از حروف عطف بیاید، نقش کلمه قبل از حرف عطف را نخواهد داشت، بلکه اصطلاحاً گفته می‌شود که این کلمه «مَعْطُوف» به کلمه قبل از حرف عطف است.

مثال: رَأَيْتُ حَمِيداً وَ بَهْرَادَ فِي الْمَدْرَسَةِ. (حمید و بهزاد را در مدرسه دیدم.)

مفعول معطوف به «حمیداً»

﴿لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ﴾ (کسی در آسمان‌ها و زمین غیب را نمی‌داند مگر خداوند.) (عربی دهم درس ۸)

مجرور به حرف جر معطوف به «السَّمَاوَاتِ»

مَا تَعْمَلُ وَ تَزْرَعُ فِي الدُّنْيَا، تَحْضُدُهُ فِي الْآخِرَةِ. (هر چه در دنیا انجام دهی و بکاری، در آخرت آن را درو می‌کنی.)

فعل شرط معطوف به فعل شرط جواب شرط

مثال: ﴿إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾ (اگر خدا را یاری کنید، خدا [نیز] شما را یاری می‌کند و قدم‌هایتان را استوار می‌گرداند.) (ص ۲۰ کتاب درسی)

فعل جواب معطوف به شرط
فعل شرط جواب شرط

﴿إِنْ تُخَفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تُبَدُّوهُ يَعْلَمَهُ اللَّهُ﴾ (اگر آن چه را که در سینه‌هایتان است پنهان سازید یا آشکار کنید، خداوند آن را می‌داند.)

فعل معطوف به جواب فعل شرط شرط

◆ **نکته:** فعل شرط همواره بلافاصله بعد از ادات شرط می‌آید.

◆ **نکته:** فعل شرط و جواب شرط، هر دو همواره مضارع نیستند بلکه گاهی نیز ممکن است هر دو ماضی باشند یا یکی مضارع باشد و دیگری ماضی.

مثال: مَنْ حَقَرَ بَطْرًا لِأَخِيهِ، وَقَعَ فِيهَا. (هر کس چاهی برای برادرش بکند، [خودش] در آن می‌افتد.)

فعل شرط جواب شرط
(ماضی) (ماضی)

إِنْ صَبَرْتُمْ، تَفُوزُوا عَلَى الْمَشَاكِلِ. (اگر صبر کنید، بر مشکلات پیروز می‌شوید.)

فعل شرط جواب شرط
(ماضی) (مضارع)

◆ **نکته:** گاهی در جمله شرطی، جواب شرط به صورت جمله اسمیه می‌آید.

مثال: إِنْ تَتَجَنَّبَ الشَّرَّ، فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ. (اگر از بدی دوری کنی، آن برای تو بهتر است.)

فعل شرط جواب شرط
(جمله اسمیه)

نمونه سؤال

عَبِّرْ فِعْلَ الشَّرْطِ وَ جَوَابَهُ فِي الْجُمْلَةِ التَّالِيَةِ:

(۲) إِنْ تَوَاضَعْتَ لِمَنْ يُعَلِّمُكَ، عَظَّمْتَ شَأْنَكَ.

(۴) مَنْ يَمْدَحْ إِنْسَانًا بِغَيْرِ مَا فِيهِ، فَهُوَ مُنَافِقٌ.

(۳) مَا نُنْفِقُ مِنْ أَمْوَالِنَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ، يُضَاعِفُهُ لَنَا.

✓

(۲) تَوَاضَعْتَ: فعل شرط / عَظَّمْتَ: جواب شرط

(۴) يَمْدَحْ: فعل شرط / فَهُوَ مُنَافِقٌ: جواب شرط

(۱) تَتُوبُوا: فعل شرط / يَرْحَمُكَ: جواب شرط

(۳) نُنْفِقُ: فعل شرط / يُضَاعِفُ: جواب شرط

نمونه تست

عَبِّرِ «مَنْ» لِبَسْمِ شَرْطِيَّةٍ:

(۲) فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ، فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ.

(۴) مَنْ يَتَكَاسَلُ فِي آدَاءِ وَاجِبَاتِهِ، لَا يَحْصُلُ عَلَى دَرَجَةٍ عَالِيَةٍ.

(۱) لَا تُعَاشِرْ مَنْ يَعْمَلُ السَّيِّئَاتِ وَ لَا يَتَرَكُّهَا.

(۳) مَنْ قَالَ أَنَا عَلِيمٌ، فَهُوَ جَاهِلٌ.

✓ گزینه (۱)

«مَنْ» در این گزینه به معنای «کسی که» است و در وسط جمله آمده؛ بنابراین اسم شرط نیست.

◆ **راه تشخیص:** «مَنْ» شرطی در جمله چند ویژگی دارد که برای تشخیص آن باید به آن‌ها توجه کنیم: ۱- همواره در ابتدای جمله می‌آید. ۲- معمولاً

معنای «هر کس» می‌دهد. ۳- بعد از آن حتماً باید فعل وجود داشته باشد. (که می‌شود فعل شرط) ۴- جمله باید معنای شرطی داشته باشد.

تست‌های قواعد

١- عَيِّنْ مَا لَيْسَ مِنْ أَدْوَاتِ الشَّرْطِ:

(١) ما (٢) مَن (٣) إِنَّ (٤) إِذَا

٢- عَيِّنِ الصَّحِيحَ لِلْفَرَاغِ: ﴿إِنْ اللَّهُ يَنْصُرْكُمْ﴾

(١) تَنْصُرُ (٢) تَنْصُرَا (٣) تَنْصُرُوا (٤) تَنْصُرُونَ

٣- كَمْ فِعْلَ الشَّرْطِ وَ جَوَابَهُ فِي هَذِهِ الْعِبَارَةِ؟ «مَنْ دَرَسَ وَ سَعَى، يَنْجُحُ وَ مَنْ كَسَلَ، يَرْسُبُ.»

(١) ٢-٢ (٢) ٣-٢ (٣) ٢-٣ (٤) ٣-٣

٤- عَيِّنِ جَوَابَ الشَّرْطِ فِي عِبَارَةِ ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ﴾:

(١) خَيْرًا يَرَهُ (٢) مِثْقَالَ ذَرَّةٍ (٣) يَعْمَلُ (٤) يَرُ

٥- «ما في الحياة، يُسَاعِدُهُمْ فِي الْحَيَاةِ.»؛ عَيِّنِ الصَّحِيحَ لِلْفَرَاغِ:

(١) يَتَعَلَّمَنَّ (٢) يَتَعَلَّمْ (٣) تَتَعَلَّمُوا (٤) يَتَعَلَّمُوا

٦- عَيِّنِ الخَطَأَ فِي هَذِهِ الْعِبَارَةِ: ﴿مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾

(١) يَتَوَكَّلُ: فعل الشرط (٢) مَن: أداة الشرط (٣) عَلَى اللَّهِ: جاز و مجرور (٤) حَسْبُهُ: جواب الشرط

٧- اِنتَخِبْ كَلِمَةً مُنَاسِبَةً لِلْفَرَاغِ: ﴿إِنْ فِي أَعْمَالِكِنَّ، تَنْجَحَنَّ.»

(١) يَجْتَهِدَنَّ (٢) تَجْتَهِدَنَّ (٣) تَجْتَهِدُ (٤) تَجْتَهِدُوا

٨- عَيِّنِ جَوَابَ الشَّرْطِ: «إِنْ تُحَاوِلُوا وَ تَدْرُسُوا، تَحْضُلُوا عَلَى مَقَامٍ رَفِيعٍ بَيْنَ النَّاسِ.»

(١) تُحَاوِلُوا (٢) تَدْرُسُوا (٣) تَحْضُلُوا (٤) تَحْضُلُوا عَلَى مَقَامٍ

٩- عَيِّنِ فِعْلَ الشَّرْطِ وَ جَوَابَهُ عَلَى التَّرْتِيبِ: «إِنْ تَتَكَاسَلِ الطَّالِبَةُ أَنْ تَدْرُسَ الْآنَ، لَا تَنْجَحُ فِي الْامْتِحَانِ وَ تَنْدَمُ فِي الْمُسْتَقْبَلِ.»

(١) تَتَكَاسَلُ - تَدْرُسُ (٢) تَتَكَاسَلُ - لَا تَنْجَحُ (٣) تَتَكَاسَلُ - تَنْدَمُ (٤) تَدْرُسُ - لَا تَنْجَحُ

١٠- عَيِّنِ الصَّحِيحَ فِي تَعْيِينِ فِعْلِ الشَّرْطِ وَ جَوَابِهِ: ﴿إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَ يُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾

(١) تَنْصُرُوا: فعل الشرط / يَنْصُرُ: جواب الشرط (٢) تَنْصُرُوا: فعل الشرط / يُثَبِّتُ: جواب الشرط

(٣) تَنْصُرُوا: فعل الشرط / يَنْصُرْكُمْ وَ يُثَبِّتُ: جواب الشرط (٤) يَنْصُرُ: فعل الشرط / يُثَبِّتُ: جواب الشرط

١١- عَيِّنِ جَوَابَ الشَّرْطِ فِي الْعِبَارَةِ التَّالِيَةِ: «مَنْ عَلَّمَ عِلْمًا، فَلَهُ أَجْرٌ مِمَّنْ عَمِلَ بِهِ، لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الْعَامِلِ.»

(١) مِمَّنْ عَمِلَ بِهِ (٢) لَا يَنْقُصُ (٣) عَلَّمَ (٤) فَلَهُ أَجْرٌ مِمَّنْ عَمِلَ بِهِ

١٢- عَيِّنِ الخَطَأَ فِي تَعْيِينِ جَوَابِ الشَّرْطِ:

(١) ﴿مَنْ يَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا فَهُوَ لِنَفْسِهِ﴾ (٢) ﴿إِنْ أَحْسَنْتُمْ، أَحْسَنَّاكُمْ لِأَنْفُسِكُمْ﴾

(٣) ﴿وَ مَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ، يَعْلَمُهُ اللَّهُ﴾ (٤) ﴿وَ مَا تَقَدَّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ﴾

١٣- عَيِّنِ الصَّحِيحَ فِي تَعْيِينِ جَوَابِ الشَّرْطِ:

(١) إِنْ تَقَرَّرَ إِِنْشَاءُكَ فَسَوْفَ يَتَنَبَّأُ زَمِيلُكَ الْمُسَاعِدُ. ← فسوف يَتَنَبَّأُ

(٢) إِذَا سَمِعَ مِنْ مُعَلِّمِهِ مَسْأَلَةً يَغْرِفُهَا، يَسْتَمِعُ إِلَيْهِ كَأَنَّهُ مَا سَمِعَ بِهَا مِنْ قَبْلِ. ← يَعْرِفُ

(٣) إِنْ نَطَلَبُ أَنْ نَعْمُورَ فِي أُمُورِنَا يَجِبُ أَنْ نَجْتَهِدَ كَثِيرًا. ← نَجْتَهِدُ

(٤) ﴿وَ إِذَا قَضَى أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ ← يَكُونُ

١٤ - عَيَّنْ جَمَلَةً اسْمِيَّةً فِي جَوَابِ الشَّرْطِ:

- (١) إِنْ تَهْمِسْ، تَنْصُرُ زَمَلَاءَكَ.
(٢) جَالِسٌ مَعَ مَنْ تُشَاهِدُ فِي سُلُوكِهِ الْأَدَبِ.
(٣) مَنْ يَسْخَرُ الْأَخْرَيْنَ فَهُوَ مِنَ الظَّالِمِينَ.
(٤) التَّوَاضَعُ أَمَامَ الْمُعَلِّمِ كَتَوَاضَعِ الْمَرِيضِ عِنْدَ الطَّبِيبِ الْمَاهِرِ.

١٥ - عَيَّنْ أَدَاةَ الشَّرْطِ:

- (١) مَنْ عَصَى أَوْامِرَ الْمُعَلِّمِ، ضَاعَ عُمْرُهُ.
(٢) لَمَّا سَمِعَ التَّلْمِيذُ الْإِنْشَاءَ فِي الصَّفِّ، تَنَبَّهَ وَ حَجَلَ عَلَى سُلُوكِهِ.
(٣) الْإِسْتِمَاعُ وَ عَدَمُ الْإِلْتِفَاتِ إِلَى الْوَرَاءِ، مِنَ آدَابِ التَّعَلُّمِ.
(٤) عِنْدَمَا يُدْرَسُ الْمُعَلِّمُ، لَا تَتَكَلَّمُ مَعَ زَمِيلِكَ الْمُشَاغِبِ.

١٦ - عَيَّنْ جَوَابَ الشَّرْطِ مَاضِيًا:

- (١) مَنْ كَثُرَ كَلَامُهُ، كَثُرَ خَطْوُهُ.
(٢) إِذَا قَدَّرْتَ عَلَى عَدْوِكَ، فَاجْعَلِ الْعَفْوَ عَنْهُ شُكْرًا.
(٣) إِنْ اسْتَمَعَ التَّلْمِيذُ إِلَى كَلَامِ الْمُعَلِّمِ، يَتَعَلَّمُ دُرُوسَهُ فِي الصَّفِّ.
(٤) أَعْلَمَ النَّاسِ، مَنْ جَمَعَ عِلْمَ النَّاسِ إِلَى عِلْمِهِ.

١٧ - عَيَّنْ مَا فِيهِ أَدَاةُ الشَّرْطِ:

- (١) ﴿إِنَّ الشَّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾
(٢) مَنْ أَخْلَصَ لِلَّهِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا، طَهَّرَتْ يَنَابِيعَ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ.
(٣) إِنَّكُمْ مَسْئُولُونَ حَتَّى عَنِ الْبِقَاعِ وَ الْبَهَائِمِ.
(٤) ﴿فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَ اسْتَغْفِرْ لِدُنْيِكَ﴾

١٨ - عَيَّنْ الْجَمَلَةَ الشَّرْطِيَّةَ:

- (١) إِذَا صَلَّحَ بَاطِنُكَ صَلَّحَ ظَاهِرُكَ.
(٢) وَ لِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتَانِ.
(٣) وَ مَا يَعْلَمُ أَسْرَارَ الْعَالَمِ إِلَّا اللَّهُ.
(٤) قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ.

١٩ - عَيَّنْ «مَا» لِيَسْتِ شَرْطِيَّةَ:

- (١) مَا التَّرَمَّتْ بِالْأَدَبِ فَعَرَفَتْ طَالِبًا مُشَاغِبًا.
(٢) مَا يُنْفِقُ الْإِنْسَانُ مِنْ ثَرَوَتِهِ، يَجِدُ ثَمَرَتَهُ عِنْدَ رَبِّهِ.
(٣) مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ، يَنْفَعُ النَّاسَ.
(٤) مَا يَسْتَمِعُ إِلَيْهِ الطَّالِبُ جَيِّدًا، يَفْهَمُ.

٢٠ - عَيَّنْ «مَنْ» لِيَسْتِ مِنْ أَدْوَاتِ الشَّرْطِ:

- (١) ﴿لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ﴾
(٢) ﴿مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا...﴾
(٣) ﴿فَمَنْ عَفَا وَ أَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ﴾
(٤) مَنْ قَالَ أَنَا عَلِيمٌ، فَهُوَ جَاهِلٌ.

٢١ - عَيَّنْ أَسْلُوبَ الشَّرْطِ:

- (١) عِنْدَمَا يَكْتُبُ الْمُعَلِّمُ عَلَى السَّبُورَةِ، يَلْتَفِتُ التَّلْمِيذُ إِلَى الْوَرَاءِ.
(٢) مَنْ سَاءَ خُلُقُهُ عَدَبَ نَفْسَهُ.
(٣) مُطَالَعَةُ هَذَا الْكِتَابِ يُسَاعِدُكَ فِي السُّلُوكِ وَ الْأَدَبِ.
(٤) اجْتَنِبْ عَنِ كَلَامِ فِيهِ إِسَاءَةٌ لِلْأَدَبِ.

٢٢ - عَيَّنْ «مَا» الشَّرْطِيَّةَ:

- (١) ﴿رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ﴾
(٢) مَا تَعَمَلُ الْيَوْمَ مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ، تَحْصُدُهُ عَدَاً.
(٣) مَا قَسَمَ اللَّهُ لِلْعِبَادِ شَيْئًا أَفْضَلَ مِنَ الْعَقْلِ.
(٤) قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ بِعِدَّتِهِمْ، مَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ.

٢٣ - عَيَّنْ «مَنْ» تَخْتَلِفُ عَنِ الْبَقِيَّةِ:

- (١) مَنْ فَكَّرَ قَبْلَ الْكَلَامِ قَلَّ خَطْوُهُ.
(٢) الْمَسِيْلُ مَنْ سَلِمَ الْمَسْلُومَ مِنْ يَدِهِ وَ لِسَانِهِ.
(٣) مَنْ عَمِلَ صَالِحًا جَزَاَهُ اللَّهُ جَزَاءً حَسَنًا.
(٤) مَنْ سَأَلَ فِي صَعْرِهِ، أَجَابَ فِي كِبَرِهِ.

٢٤ - عَيَّنْ «مَا» لِيَسْتِ شَرْطِيَّةَ:

- (١) مَا تَزْرَعُ فِي الدُّنْيَا تَحْصُدُ فِي الْآخِرَةِ.
(٢) ﴿يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَ مَا فِي الْأَرْضِ﴾
(٣) مَا فَعَلْتَ مِنَ الْخَيْرَاتِ، وَجَدْتَهَا ذَخِيرَةً لِآخِرَتِكَ.
(٤) ﴿مَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾

شیوه ترجمه جملات شرطی

- ۱ هرگاه فعل شرط و جواب شرط، ماضی باشند، می‌توانیم فعل شرط را به صورت مضارع التزامی و جواب شرط را به صورت مضارع اخباری ترجمه کنیم.
مثال: مَنْ فَكَّرَ قَبْلَ الْكَلَامِ قَلَّ خَطْوُهُ. (هر کس پیش از سخن گفتن «بیندیشد / اندیشید»، خطایش «کم می‌شود / کم شد».)
فعل شرط جواب شرط مضارع التزامی مضارع اخباری
- ۲ هرگاه فعل شرط مضارع باشد، به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شود.
مثال: مَا تَزْرَعُ فِي الدُّنْيَا، تَحْصُدُ فِي الْآخِرَةِ. (هرچه در دنیا بکاری، در آخرت درو می‌کنی.)
فعل شرط مضارع التزامی
- ۳ ترجمه ادوات شرط:
* مَنْ: هرکس
مثال: مَنْ يُحَاوِلُ كَثِيرًا، يَصِلُ إِلَى هَدَفِهِ. (هرکس بسیار تلاش کند، به هدفش می‌رسد.)
* مَا: هرچه
مثال: مَا فَعَلْتَ مِنَ الْخَيْرَاتِ، وَجَدْتَهَا ذَخِيرَةً لْآخِرَتِكَ. (هرچه از کارهای نیک انجام بدهی، آن‌ها را اندوخته‌ای برای آخرت می‌یابی.)
* إِنْ: اگر
مثال: إِنْ صَبَرْتَ، حَصَلَتْ عَلَى النَّجَاحِ فِي حَيَاتِكَ. (اگر صبر کنی، در زندگی‌ات موفقیت به دست می‌آوری.)
* إِذَا: هرگاه، اگر
مثال: إِذَا اجْتَهَدْتَ، نَجَحْتَ. (هرگاه (اگر) تلاش کنی، پیروز می‌شوی.)

إِخْتَبِرْ نَفْسَكَ

ترجمه الآيات، ثُمَّ عَيَّنْ أَدَاةَ الشَّرْطِ وَفَعَلَ الشَّرْطِ وَجَوَابَهُ.

- ۱ ﴿وَمَا تَقَدَّمُوا لَأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ﴾
 ۲ ﴿إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾
 ۳ ﴿وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا﴾

- ۱) ما: ادات شرط / تُقَدَّمُوا: فعل شرط / تَجِدُوا: جواب شرط (و هر چه از نیکی برای خودتان از پیش بفرستید، آن را نزد خداوند می‌یابید).
 ۲) إِنْ: ادات شرط / تَنْصُرُوا: فعل شرط / يَنْصُرْكُمْ: جواب شرط (اگر خدا را یاری کنید، [او نیز] شما را یاری می‌کند و قدم‌هایتان را استوار می‌گرداند).
 ۳) إِذَا: ادات شرط / خَاطَبَهُمُ: فعل شرط / قَالُوا: جواب شرط (و هرگاه نادانان ایشان را خطاب کنند، «آرام سخن می‌گویند / به ملایمت پاسخ می‌دهند.»)

نمونه تسته

«مَنْ يَجْتَهِدُ فِي دُرُوسِهِ يَنْجَحُ فِي كُلِّ امْتِحَانٍ»؛ عَيَّنِ الصَّحِيحَ فِي التَّرْجَمَةِ:

- ۱) هرکه در درس‌ها می‌کوشد، در تمام امتحانات قبول می‌شود.
 ۲) هرکس در درس‌هایش تلاش کند، در هر امتحانی موفق می‌شود.
 ۳) آن‌که در درسش بکوشد، در تمام امتحانات موفق خواهد شد.
 ۴) کسی که در درس‌های خود تلاش کرده است، در هر امتحانی قبول می‌شود.

✓ گزینه (۲)

اشتباهات بارز سایر گزینه‌ها:

(۱) درس‌ها ← درس‌هایش / می‌کوشد ← بکوشد (هرگاه فعل شرط مضارع باشد، به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شود). / تمام امتحانات ← هر امتحانی («امتحان» مفرد است).

(۳) درسش ← درس‌هایش («دروس» جمع است). / تمام امتحانات ← هر امتحانی

♦ **توجه:** فعل مضارع را به صورت آینده نیز می‌توان ترجمه نمود.

(۴) تلاش کرده است ← تلاش کند

♦ **دقت کنید:** اگرچه ترجمه‌های دیگری که در گزینه‌های دیگر برای «مَنْ» شرطی آمده است، غلط نیست، ولی توجه داشته باشید که بهترین ترجمه برای آن «هرکس» می‌باشد.

ترجمه عبارات مهم درس

در زنگ اول دانش‌آموزان به سخن معلم شیمی گوش می‌کردند.	فِي الْحِصَّةِ الْأُولَى كَانَ الطَّلَابُ يَسْتَمِعُونَ إِلَى كَلَامِ مُدْرَسِ الْكِيمِيَاءِ.
و در میان آن‌ها دانش‌آموز شلوغ کننده و کم ادبی بود که با رفتارش به دانش‌آموزان زبان می‌رساند؛	وَ كَانَ بَيْنَهُمْ طَالِبٌ مُشَاغِبٌ قَلِيلُ الْأَدَبِ، يَضُرُّ الطَّلَابَ بِسُلُوكِهِ؛
گاهی به عقب روی برمی‌گرداند و با کسی که در پشت او بود صحبت می‌کرد و زمانی که معلم روی تخته سیاه [چیزی] می‌نوشت، گاهی با کسی که کنار او می‌نشست، آهسته سخن می‌گفت.	يَلْتَفِتُ تَارَةً إِلَى الْوَرَاءِ وَ يَتَكَلَّمُ مَعَ الَّذِي خَلْفَهُ وَ تَارَةً يَهْمِسُ إِلَى الَّذِي يَجْلِسُ جَنْبَهُ حِينَ يَكْتُبُ الْمُعَلِّمُ عَلَى السَّبُورَةِ.
و در زنگ دوم [آن] دانش‌آموز به خاطر مچ‌گیری از معلم زیست‌شناسی سؤال می‌کرد.	وَ فِي الْحِصَّةِ الثَّانِيَةِ كَانَ الطَّالِبُ يَسْأَلُ مُعَلِّمَ عِلْمِ الْأَحْيَاءِ تَعْتَتًا.
هر کس به درس خوب گوش ندهد، در امتحان مردود می‌شود.	مَنْ لَا يَسْتَمِعُ إِلَى الدَّرْسِ جَيِّدًا، يَرْتَبُ فِي الْامْتِحَانِ.
اگر انشایت را در مقابل دانش‌آموزان بخوانی، هم‌کلاسی اخلاک‌گرا آگاه خواهد شد.	إِنْ تَقْرَأْ إِِنْشَاءَكَ أَمَامَ الطَّلَابِ فَسَوْفَ يَتَنَبَّهَ زَمِيلُكَ الْمَشَاغِبِ.
دانش‌آموز در حضور معلم ادبی دارد؛ هر کس به آن‌ها پایبند باشد، موفق می‌شود.	لِلطَّالِبِ فِي مَحْضَرِ الْمُعَلِّمِ آدَابٌ، مَنْ يَلْتَزِمُ بِهَا يَنْجَحُ.
برای معلم برخیز و احترام او را کامل بجا بیاور [چراکه] معلم نزدیک بود که پیامبر باشد.	قُمْ لِلْمُعَلِّمِ وَفِيهِ التَّبَجُّيلُ / كَادَ الْمُعَلِّمُ أَنْ يَكُونَ رَسُولًا
آیا شریف‌تر و گرامی‌تر از کسی که روح‌ها و عقل‌ها را می‌سازد و ایجاد می‌کند شناخته‌ای (سراغ داری)؟	أَعْلِمْتَ أَشْرَفَ أَوْ أَجَلَّ مِنَ الَّذِي يَبْنِي وَ يُنْشِئُ أَنْفُسًا وَ عُقُولًا؟
هر کس دانشی را آموزش دهد، پاداش کسی را که به آن عمل نموده است، دارد [البته] از پاداش عمل‌کننده کم نمی‌شود.	مَنْ عَلَّمَ عِلْمًا، فَلَهُ أَجْرٌ مَن عَمِلَ بِهِ، لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الْعَامِلِ.
برای پدرت و معلمت از جای بلند شو اگرچه فرمانده باشی.	قُمْ عَنِ مَجْلِسِكَ لِأَبِيكَ وَ مُعَلِّمِكَ وَ إِنْ كُنْتَ أَمِيرًا.
اگر از خداوند پروا کنید، برای شما نیروی تشخیص حق از باطل قرار می‌دهد.	﴿ إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا ﴾

واژگان و اصطلاحات درس

أَهْدَى: هدیه کرد (مضارع: يُهْدِي / مصدر: إهداء)	الْتَفَتَ: روی را برگرداند (مضارع: يَلْتَفِتُ / امر: اَلْتَفِتْ / مصدر: اَلْتَفَات)	أَجْرٌ: پاداش (جمع: أَجُور)
بَجَلٌ: بزرگ داشت (مضارع: يَبْجَلُ / امر: بَجَلْ / مصدر: تَبْجِيل)	أَلْفٌ: نگاهت، به هم پیوست، همدل کرد (مضارع: يُؤَلِّفُ / امر: أَلِّفْ / مصدر: تَأْلِيف)	أَجَلٌ: گران قدرتر
تَارَةً: یک‌بار = مَرَّةً	أَمِيرٌ: فرمانده (جمع: أُمَرَاءُ)	إِزْتَبَطَ: ارتباط داشت (مضارع: يَزْتَبِطُ / امر: إِزْتَبِطْ / مصدر: إِزْتِبَاط)
تَبْجِيلٌ: بزرگداشت (ماضی: بَجَلٌ / مضارع: يَبْجَلُ)	إِنْسَحَبَ: عقب‌نشینی کرد (مضارع: يَنْسَحِبُ / امر: اِنْسَحِبْ / مصدر: اِنْسَحَاب)	إِسْتَمَعَ: گوش فرا داد (مضارع: يَسْتَمِعُ / امر: اِسْتَمِعْ / مصدر: اِسْتِمَاع)
تَقَرَّبَ: نزدیکی جَسْت (مضارع: يَتَقَرَّبُ / امر: تَقَرَّبْ / مصدر: تَقَرُّبٌ) ≠ اِنْتَعَدَ	أَنْشَأَ: ساخت (مضارع: يُنْشِئُ / امر: اَنْشِئْ / مصدر: اِنْشَاء)	الْتَزَمَ: پایبند شد (مضارع: يَلْتَزِمُ / امر: اَلْتَزِمْ / مصدر: اَلْتِزَام)

تَنْبَهَةٌ: آگاه شد (مضارع: يَتَنَبَّهُ) / تَوَكَّلٌ: توکل کرد (مضارع: يَتَوَكَّلُ / امر: تَوَكَّلْ / مصدر: تَوَكَّلًا)	حِصَّةٌ: زنگ درسی، قسمت / حَيٌّ: پشتاب / سَبَقٌ: پیشی گرفت (مضارع: يَسْبِقُ)	قَدَّمَ: تقدیم کرد، پیش فرستاد (مضارع: يُقَدِّمُ / امر: قَدِّم / مصدر: تقدیم) قَمٌّ: برخیز (قام، یقوم) كَادَ: نزدیک بود که (مضارع: يَكَادُ) فَلَقَ: سپیده دم مُشَاغِبٌ: شلوغ کننده و اخلاص گر مَيِّتٌ: مُرده (جمع: مَوْتَى) وَافَقَ: موافقت کرد (مضارع: يُوَافِقُ / امر: وَاْفِقْ / مصدر: مُوَافَقَةٌ) وَفَّى: کامل کرد (مضارع: يُوفِّي) هَمَسَ: آهسته سخن گفت (مضارع: يَهْمِسُ)
ثَبَّتَ: استوار ساخت (مضارع: يُثَبِّتُ / امر: ثَبِّتْ / مصدر: ثَبَّتِيَت)	سَبَّوْرَةٌ: تخته سیاه / سَلُوْكٌ: رفتار / صَرَّ: زیان رساند (مضارع: يَصُرُّ / مصدر: صَرَّ) عَصَى: نافرمانی کرد (مضارع: يَعْصِي/مصدر: مَعْصِيَةٌ)	خَجَلٌ: شرمنده شد (مضارع: يَخْجَلُ / امر: اِخْجَلْ / مصدر: خَجَلٌ)
جَهَلٌ: ندانست (مضارع: يَجْهَلُ / مصدر: جَهَلٌ)	عِلْمُ الْأَحْيَاءِ: زیست شناسی / فَرْقَانٌ: آن چه حق را از باطل جدا کند / فَكَّرَ: اندیشید (مضارع: يُفَكِّرُ / امر: فَكِّرْ / مصدر: تَفَكِيرٌ)	خَاطَبٌ: خطاب کرد (مضارع: يَخَاطِبُ / امر: خَاطِبْ / مصدر: مُخَاطَبَةٌ)
حَسَبٌ: بس		

کلمات مترادف

سَلُوْكٌ = أَخْلَاقٌ (رفتار ، اخلاق) وَرَاءٌ = خَلْفٌ (پشت) اِخْتِنَابٌ = اِبْتِعَادٌ (دوری کردن، دور شدن) وَاجِبَاتٌ = تَكَالِيفٌ ووظائف (تکالیف، وظایف) يَبْنِي = يَنْشِئُ (می سازد، ایجاد می کند)	تَاَزَةٌ = مَرَّةٌ (یک بار) يَحَاوِلُ = يَسْعَى (تلاش می کند) يُسَاعِدُ = يَنْصُرُ (باری می کند) يَعْرِفُ = يَعْلَمُ (می داند)
--	---

کلمات متضاد

مُشَاغِبٌ (شلوغ کننده، اخلاص گر) ≠ هَادِيٌّ (آرام) ضَجِيكٌ (خندید) ≠ بَكِيٌّ (گریه کرد) جَيِّدٌ (خوب) ≠ سَيِّئٌ (بد) رَسَبٌ (مردود شد) ≠ نَجَحٌ (موفق شد) أَحْيَاءٌ (زنده ها) ≠ أَمْوَاتٌ / مَوْتَى (مرده ها) أَمَامٌ (روبه رو) ≠ خَلْفٌ / وَرَاءٌ (پشت، پشت سر) أَعْدَاءٌ (دشمنان) ≠ أَصْدِقَاءٌ (دوستان) قَصِيْرٌ (کوتاه) ≠ طَوِيْلٌ (بلند) قَلٌّ (کم شد) ≠ كَثُرٌ (زیاد شد)	زَرَعٌ (کاشت) ≠ حَصَدٌ (درو کرد، برداشت کرد) جَهَلٌ (نادانی) ≠ عِلْمٌ (دانایی) صَغَرٌ (کوچکی) ≠ كَبُرٌ (بزرگسالی، بزرگی) سَأَلَ (پرسید) ≠ أَجَابَ (پاسخ داد) إِسَاءَةٌ (بدی کردن) ≠ إِحْسَانٌ (نیکی کردن) خَيْرَاتٌ (خوبی ها) ≠ سَيِّئَاتٌ (بدی ها، گناهان) صَعَبٌ (سخت، دشوار) ≠ سَهْلٌ (آسان) أَرَادِلٌ (فرومایگان) ≠ أَفَاضِلٌ (شایستگان)
--	---

جمع های مکسر

معنی	مفرد	جمع	معنی	مفرد	جمع	معنی	مفرد	جمع
خاصیت، ویژگی	خَاصَّةٌ	خَوَاصٌ	قدم، گام	قَدَمٌ	أَقْدَامٌ	رسم، آیین	أَدَبٌ	آداب
هم کلاسی، همکار	زَمِيْلٌ	زُمَلَاءٌ	مرده	مَيِّتٌ / مَيِّتٌ	أَمْوَاتٌ	زنده	حَيٌّ	أَحْيَاءٌ
دانش آموز، دانشجو	طَالِبٌ	طُلَّابٌ	خود، روح، نفس	نَفْسٌ	أَنْفُسٌ	رفتار	حُلُقٌ / حُلُقٌ	أَخْلَاقٌ
عقل	عَقْلٌ	عُقُولٌ	دستور	أَمْرٌ	أَوَامِرٌ	وسیله، ابزار	أَدَاةٌ	أَدَوَاتٌ
دانشمند	عَالِمٌ	عُلَمَاءٌ	ترکیب	تَرْكِيْبٌ	تَرَاكِيْبٌ	پست، فرومایه	أَرْدَلٌ	أَرَادِلٌ
کتاب	كِتَابٌ	كُتُبٌ	جمله	جُمْلَةٌ	جُمَلٌ	دشمن	عَدُوٌّ	أَعْدَاءٌ
			سرباز	جُنْدِيٌّ	جُنُودٌ	کار	فِعْلٌ	أَفْعَالٌ

تست‌های ترجمه

■ ■ ■ تشخیص معنای واژه

۴۵- عَيِّنِ الخَطَأَ فِي التَّرْجَمَةِ:

- (۱) لا يَنْقَطِعُ: بریده نمی‌شود (۲) تَذَكَّرُوا: به یاد آورید (۳) اِسْتَخْدِمُ: به کار گرفت (۴) يَثَبَّتْ: استوار می‌سازد

۴۶- عَيِّنِ الخَطَأَ فِي التَّرْجَمَةِ:

- (۱) جَالِسٌ: هم‌نشینی کن (۲) أَجَابَ: جواب داد (۳) صَرَّ: ضرر کرد (۴) صَعَّ: فرار بده

۴۷- عَيِّنِ الصَّحِيحَ فِي التَّرْجَمَةِ:

- (۱) إِنْقَاذٌ: نقض کردن / تحریم: احترام گذاشتن (۲) أَدَاءٌ: درمان شدن / جُلُوسٌ: نشستن (۳) اِسْتِمَاعٌ: لذت بردن / تَوَاضَعٌ: وضع کردن (۴) تَعَايُشٌ: هم‌زیستی کردن / تَنْبَهُ: آگاه شدن

۴۸- عَيِّنِ الخَطَأَ فِي التَّرْجَمَةِ:

- (۱) سُلُوكٌ: رفتار / مَجَالٌ: زمینه (۲) حِصَّةٌ: قسمت / سَبَّوْرَةٌ: تخته سیاه (۳) تَعَنَّتْ: نادانی / مَشَقَّةٌ: عذاب (۴) مَشَاغِبٌ: اخلاک‌گر / التفتات: روی گرداندن

۴۹- عَيِّنِ الخَطَأَ فِي التَّرْجَمَةِ:

- (۱) إِنْ كُنْتَ أَمِيرًا: اگرچه فرمانده باشی / جَهْلٌ: ندانست (۲) لا يَتَكَلَّمُ: حرف نمی‌زند / نَدِيمٌ: پشیمان شد (۳) ما تُقَدِّمُوا: هر چه را از پیش بفرستید / قَضَى أَمْرًا: دستور فرمود (۴) أَعْطَاهُ: هدیه داد / حَسَبٌ: محاسبه کرد

۵- عَيِّنِ الصَّحِيحَ فِي تَرْجَمَةِ هَذِهِ اللِّغَاتِ: «إِذَا، نَصٌّ، أَجْرٌ»

- (۱) هرگاه، متن، پاداش (۲) اگر، نوشته‌ها، زحمت (۳) باید، دست‌خط، ثواب (۴) سپس، دفتر، جزا

۵۱- عَيِّنِ الصَّحِيحَ فِي تَرْجَمَةِ هَذِهِ الكَلِمَاتِ: «بِطَاقَاتٍ، جُنُودٌ، مُقْتَرِحٌ»

- (۱) بلیط، سربازی، پیشنهاد کننده (۲) بلیط‌ها، سربازان، پیشنهاد کننده (۳) تمبر، سرباز، پیشنهاد (۴) پاکت‌ها، لشکریان، پیشنهاد کردن

۵۲- عَيِّنِ الصَّحِيحَ فِي تَرْجَمَةِ هَذِهِ اللِّغَاتِ: «أَنْ لَا يَعِصِي، لَا يَهْرَبُ، مَا حَصَلَتْ»

- (۱) سرپیچی نمی‌کند، نمی‌ترسد، به دست نیاورد (۲) که سرکشی نکند، فرار نکند، حاصل نشد (۳) که سرپیچی نکند، فرار نمی‌کند، کسب نکرد (۴) که سرپیچی نکند، فرار نکرد، به دست نیاورد

۵۳- «إِقْرَأْ وَ رَبُّكَ الْأَكْرَمُ، الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ»؛ عَيِّنِ الصَّحِيحَ فِي تَرْجَمَةِ اللِّغَاتِ الْمُعَيَّنَةِ:

- (۱) بخوان، گرامی‌ترین، یاد داد (۲) بخوان، بزرگوار، آموزش داد (۳) خواند، کریم‌تر، آموخت (۴) ذکر کن، بخشنده‌ترین، یاد گرفت

۵۴- عَيِّنِ الخَطَأَ فِي تَرْجَمَةِ الكَلِمَاتِ الَّتِي أُشِيرَ إِلَيْهَا بِخَطِّ: «عَلَى الطَّالِبِ الإِجْتِنَابُ عَنِ كَلَامٍ فِيهِ إِسَاءَةٌ لِلأَدَبِ!»

- (۱) دوری کردن / بد رفتاری (۲) پرهیز کردن / توهین (۳) جانب‌داری کردن / زشت بودن (۴) اجتناب ورزیدن / بی‌ادبی

۵۵- عَيِّنِ الصَّحِيحَ فِي تَرْجَمَةِ اللِّغَاتِ الْمُعَيَّنَةِ: «أَعْلِمْتَ أَشْرَفَ أَوْ أَجَلَّ مِنَ الَّذِي / يَبْنِي وَ يُنْشِئُ أَنْفُسًا وَ عُقُولًا»

- (۱) گران‌ترین / ایجاد می‌کند / دانایی (۲) گران‌قدرتر / می‌سازد / عقل‌ها (۳) باشکوه‌تر / ساخته می‌شود / عقل‌ها (۴) ارزشمند / ایجاد می‌گردد / عاقل

پاسخ پرسش های چهارگزینه ای

۳ ♦ **توجه:** «إِنَّ» از حروف شرط نیست؛ مواظب باشیم شباهت آن با «إِنْ» (به معنای «اگر») ما را گمراه نکند.

۳ با توجه به ضمیر «کُم» در «يَنْصُرْكُمْ»، فعلی که در جای خالی قرار می‌دهیم باید در صیغهٔ دوم شخص جمع مذکر (جمع مذکر مخاطب) باشد. **ترجمهٔ آیه:** اگر خداوند را یاری کنید، [او نیز] شما را یاری می‌کند.

۱ در عبارت سؤال دو جملهٔ شرطی داریم که هر دو با ادات شرط «مَنْ» شروع شده‌اند و با توجه به این‌که هر جملهٔ شرطی دارای یک فعل شرط و یک جواب شرط می‌باشد؛ پس در این عبارت دو فعل شرط و دو جواب شرط داریم. «دَرَسَ» و «كَسَلَّ» فعل شرط و «يَنْجَحُ» و «يَرْسُبُ» جواب شرط هستند.

♦ **دقت کنید:** فعل «سَعَى» فعل شرط یا جواب شرط نیست، بلکه معطوف به «دَرَسَ» می‌باشد.

۴ «يَعْمَلُ» فعل شرط و «يَرَى» جواب شرط است.

۴ با توجه به ضمیر «هَم» در «يُسَاعِدُهُم» فعلی که در جای خالی قرار می‌گیرد، باید در صیغهٔ سوم شخص جمع مذکر باشد.

ترجمهٔ عبارت: هر چه در زندگی بیاموزند، به آن‌ها در زندگی کمک می‌کند.

۴ جواب شرط در این عبارت «فَهُوَ حَسْبُهُ» و از نوع جملهٔ اسمیه است. **۲** از ضمیر «كَنَّ» در «أَعْمَالِكَنَّ» و فعل «تَنْجَحَنَّ» متوجه می‌شویم فعلی که در جای خالی گذاشته می‌شود، باید در صیغهٔ دوم شخص جمع مؤنث باشد.

۳ «تُحَاوِلُوا» فعل شرط و «تَدْرُسُوا» معطوف به آن است.

۲ ♦ **توجه:** «تَدَمَّ» معطوف به جواب شرط است.

ترجمهٔ عبارت: اگر اکنون دانش‌آموز تنبلی کند که درس بخواند، در امتحان موفق نمی‌شود و در آینده پشیمان می‌شود.

۱ «يُتَبَّئْتُ» معطوف به جواب شرط است.

۴ جواب شرط در این عبارت از نوع جملهٔ اسمیه می‌باشد.

ترجمهٔ عبارت: هر کس علمی را آموزش دهد، پاداش کسی را که به آن عمل نموده است دارد، [البته] از پاداش عمل‌کننده کم نمی‌شود.

۱ جواب شرط در این گزینه «فَهُوَ لِنَفْسِهِ» و از نوع جملهٔ اسمیه است.

۱ **بررسی سایر گزینه‌ها:** در گزینهٔ (۲) «يَسْتَمِعُ»، در گزینهٔ (۳) «يَجِبُ» و در گزینهٔ (۴) «يَقُولُ» جواب شرط است.

ترجمهٔ گزینه‌ها:

(۱) اگر انشایت را بخوانی، هم‌کلاسی شلوغ‌کننده‌ات آگاه خواهد شد.

(۲) هرگاه از معلمش مسئله‌ای را بشنود که آن را می‌داند، به او گوش می‌دهد گویی آن را قبلاً نشنیده است.

(۳) اگر بخواهیم در کارهایمان موفق شویم، باید بسیار تلاش کنیم.

(۴) و هرگاه دستور دهد، فقط به او می‌گویند باش، پس [فوراً موجود] می‌شود.

۳ «فَهُوَ مِنَ الظَّالِمِينَ» جملهٔ اسمیه و جواب شرط است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «تَهْمِشَ» فعل شرط و «تَضَرَّ» جواب شرط است.

(۲) در این جمله ادات شرط وجود ندارد؛ بنابراین فعل شرط و جواب شرط نداریم.

(۴) در این گزینه نیز جملهٔ شرطی وجود ندارد.

۱ «مَنْ» در این گزینه ادات شرط، «عَصَى» فعل شرط و «ضَاعَ» جواب شرط است.

ترجمهٔ گزینه‌ها:

(۱) هر کس از دستورات معلم نافرمانی کند، عمرش را تباه می‌کند.

(۲) هنگامی که دانش‌آموز انشا را در کلاس شنید، آگاه شد و به خاطر رفتارش شرمند شد.

(۳) گوش کردن و توجه نکردن به پشت، از آداب یادگیری است.

(۴) هنگامی که معلم درس می‌دهد، با هم‌کلاسی اخلاک‌گرت صحبت نکن.

۱ «كُنْتُ» (اَوَّل) فعل شرط و «كُنْتُ» (دوم) جواب شرط و هر دو فعل ماضی هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) «إِجْعَلْ» جواب شرط و فعل امر است.

(۳) «يَتَعَلَّمْ» جواب شرط و فعل مضارع می‌باشد.

(۴) در این گزینه جملهٔ شرطی وجود ندارد.

۲ «مَنْ» ادات شرط، «أَخْلَصَ» فعل شرط و «ظَهَرَتْ» جواب شرط است. **ترجمهٔ گزینه‌ها:**

(۱) به راستی شرک ستمی بزرگ است.

(۲) هر کس برای خداوند چهل صبح مخلص شود، چشمه‌های حکمت از قلب او بر زبانش آشکار می‌گردد.

(۳) شما مسئول هستید حتی در مورد قطعه‌های زمین و چارپایان.

(۴) پس صبر کن؛ همانا وعدهٔ خداوند حق است و برای گناهت آمرزش بخواه.

۱ «إِذَا» از ادوات شرط است؛ بنابراین جمله، شرطی است.

ترجمهٔ گزینه‌ها:

(۱) هر گاه باطنت نیکو باشد، ظاهرت [نیز] نیکو می‌شود.

(۲) و هر کس که از مقام پروردگارش بترسد، دو بهشت دارد.

(۳) اسرار جهان را [کسی] جز خداوند نمی‌داند. [رازهای جهان را فقط خداوند می‌داند].

(۴) بگو به راستی من دستور داده شده‌ام اولین کسی باشم که اسلام آورد.

۱ در این گزینه «ما» نافی است و ادات شرط نیست.

ترجمهٔ گزینه‌ها:

(۱) به ادب پایبند نشدی؛ پس یک دانش‌آموز اخلاک‌گرا شناخته شدی.

(۲) هر چه انسان از ثروتش انفاق کند، نتیجه‌اش را نزد پروردگارش می‌یابد.

(۳) هر چه خداوند به آن فرمان دهد، به مردم سود می‌رساند.

(۴) هر چیزی که دانش‌آموز به آن خوب گوش فرا دهد، متوجه می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) فعل ماضی «تَوَاضَعَتْ» فعل شرط و «عَظَّمْتُ» جواب شرط است.

۳) «کانت» فعل شرط است.

۴) فعل ماضی «مَضَى» فعل شرط و «جَزَى» جواب شرط است.

۲ بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) در این گزینه «مَنْ»، اسم استفهام (پرسشی) است.

۳) «مَنْ» در این گزینه به معنای «کسی که» می‌باشد و از ادوات شرط نیست.

۴) «مَنْ» اسم استفهام (پرسشی) است.

۱) «إِنْ» ادوات شرط، «يَسْأَلُ» فعل شرط و «فَهُوَ فِي الْخَسْرَانِ» جواب

شرط است که یک جمله اسمیه می‌باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) در این گزینه اسلوب شرط به کار نرفته است.

۳) «إِنْ» ادوات شرط، «يَتَعَلَّمُ» فعل شرط و «يُشَاهِدُ» جواب شرط است.

۴) «مَا» ادوات شرط، «تُقَدِّمُوا» فعل شرط و «تَجِدُوا» جواب شرط است.

۴) «مَنْ» ادوات شرط، «يَحْفِزُ» فعل شرط و «يَقَعُ» جواب شرط است.

ترجمه گزینه‌ها:

۱) چه کسی به این سؤال‌ها جواب می‌دهد؟

۲) نادان‌ترین مردم کسی است که کار بد انجام می‌دهد و انتظار خیر و نیکی دارد.

۳) با کسی که مقامش در شهر ما بالاتر است، سخن گفتیم.

۴) هر کس برای برادرش چاهی بکند، در آن می‌افتد.

۲) «إِنْ» ادوات شرط، «يَتَكَاسَلُ» فعل شرط و «لَا يَنْجَحُ» جواب شرط

است. در سایر گزینه‌ها اسلوب شرط به کار نرفته است.

♦ **نکته:** بعد از «إِنْ» شرطیه حتماً یک فعل می‌آید نه اسم.

۴) «مَنْ» ادوات شرط، «كَبُرَتْ» فعل شرط و «كَثُرَتْ» جواب شرط است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) «مِنْ» از ادوات شرط نیست بلکه حرف جر است.

۲) «مَنْ» اسم استفهام (پرسشی) است.

۳) در این گزینه نیز اسلوب شرط به کار نرفته است و «مَنْ» که به معنای

«کسی که» می‌باشد از ادوات شرط نیست.

۱) «مَنْ» اسم شرط، «يُحَافِظُ» فعل شرط و «يَسَلِّمُ» جواب شرط است.

در سایر گزینه‌ها هیچ‌یک از ادوات شرط به کار نرفته است و معنای شرطی ندارند.

۱) «إِذَا» اسم شرط، «يُصَابُ» فعل شرط و «يَصْبِرُ» جواب شرط است.

در سایر گزینه‌ها ادوات شرط به کار نرفته است و معنای شرطی ندارند.

ترجمه گزینه‌ها:

۱) هر گاه مؤمن به مصیبتی دچار شود، صبر می‌کند.

۲) به خودت اعتماد کن تا از سختی‌ها نهراسی.

۳) در انجام تکالیفمان از تنبلی دوری می‌کنیم.

۴) کسی را که کار خیر انجام می‌دهد و همیشه به مردم کمک می‌کند، دوست دارم.

۱) در این گزینه «مَنْ» در وسط جمله آمده و به معنی «کسی که، آن‌که» است و ادوات شرط نیست.

۲) «مَنْ» در این گزینه در ابتدای جمله آمده و به معنای «هر کس»

است، «سَاءَ» فعل شرط و «عَذَّبَ» جواب شرط است.

۲) «مَا» در ابتدای جمله آمده و به معنای «هر چه» است؛ «تَعْمَلُ»

فعل شرط و «تَحْضُدُ» جواب آن می‌باشد.

۲) «مَنْ» در این گزینه در وسط جمله آمده و به معنای «کسی است که»

می‌باشد، بنابراین ادوات شرط نیست ولی در سایر گزینه‌ها «مَنْ» ادوات شرط است.

۲) «مَا» در این گزینه در وسط جمله آمده و به معنای «آن‌چه» است

و ادوات شرط نیست ولی در سایر گزینه‌ها «مَا» از ادوات شرط است.

۳) «مَا» در این گزینه از ادوات شرط است ولی در سایر گزینه‌ها حرف

نفی می‌باشد.

۱) «مَنْ» به معنی «هر کس» از ادوات شرط است، «أَطَاعَ» فعل شرط

و «دَخَلَ» جواب آن است.

۲) «إِنْ»، «مَنْ» و «مَا» در گزینه‌های دیگر ادوات شرط هستند.

۳) «مَا» در این گزینه حرف نفی است.

۱) «عَفَا» فعل شرط و «فَأَجَزَهُ عَلَى اللَّهِ» جواب شرط است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) «إِذَا» ادوات شرط، «قَرَأْتُ» فعل شرط و «جَعَلْنَا» جواب شرط است.

۳) «إِنْ» ادوات شرط، «تُصِيبُ» فعل شرط و «يَقُولُوا» جواب شرط است.

۴) «مَنْ» ادوات شرط، «تَعْمَلُ» فعل شرط و «يَزُ» جواب شرط است.

۳) «فَعَلْتُ» فعل شرط و «وَجَدْتُ» جواب شرط هستند که هر دو فعل

ماضی می‌باشند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) «عَزَبَتْ» فعل شرط و ماضی و «يَرْجِعُ» جواب شرط و مضارع است.

۲) «يَتَزَكَّى» فعل شرط و «يَحْضُلُ» جواب شرط است که هر دو مضارع هستند.

۴) در این گزینه اسلوب شرط به کار نرفته و «مَا» برای منفی کردن فعل ماضی

«نَجَحَ» آمده است.

۱) «مَنْ» در این گزینه از ادوات شرط نیست بلکه اسم پرسشی است.

«إِنْ»، «مَنْ» و «مَا» در گزینه‌های دیگر از ادوات شرط هستند.

ترجمه گزینه‌ها:

۱) چه کسی کمک مرا می‌خواهد تا در درس به او کمک کنم؟

۲) اگر انسان در حقایق زندگی بیندیشد، روش زندگی‌اش تغییر می‌کند.

۳) هر کس خوب به درس گوش ندهد، در امتحان مردود می‌شود.

۴) هر چه مورچه در تابستان جمع کند، نتیجه‌اش را در زمستان می‌یابد.

۱) **ترجمه سؤال:** فعل ماضی‌ای را مشخص کن که فعل شرط یا جواب

شرط نباشد.

در این گزینه «مَنْ» (به معنای «کسی که») از ادوات شرط نیست؛ بنابراین

فعل‌های ماضی به کار رفته در این سؤال فعل شرط یا جواب شرط نیستند.

ترجمه: «کسی که تو را صدا کرد و با او صحبت کردی و کتاب را به تو داد،

مسئول کتابخانه است.»

۲ کلمه «ما» اسم شرط است؛ «يَجْمَعُ» فعل شرط و «يُشَاهِدُ» جواب آن می‌باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ «ما» حرف نفی است.

۳ «ما» اسم استفهام (پرسشی) است.

۴ «ما» به معنی «آنچه» است و ادات شرط نیست.

ترجمه گزینه‌ها:

۱ دوستم از گرگی که در صحرا بود، فرار نکرد.

۲ هر چه انسان از کار نیک جمع‌آوری کند، نتیجه‌اش را مشاهده می‌کند.

۳ روش مطالعات برای یادگیری درس‌ها چیست؟

۴ اسلام مردم را به آن چه که برتر است، هدایت می‌کند.

۳ «مَنْعٌ» جواب شرط و از افعال مجهول است.

در سایر گزینه‌ها به ترتیب «سَجَدَتْ، هَلَكَتْ و تَقَدَّرُوا» جواب شرط هستند و از افعال معلوم می‌باشند.

۲ «تَتَعَلَّمُ» فعل شرط و از باب «تَفَعَّلَ» است.

در سایر گزینه‌ها «عَمِلَتْ، صَبَرَتْ، مَدَحَ» که فعل شرط هستند، از افعال گروه اول می‌باشند و در هیچ‌یک از ابواب افعال گروه دوم به کار نرفته‌اند.

♦ **یادآوری:** گروه اول افعالی هستند که صیغه سوم شخص مفرد مذکر آن‌ها در ماضی فقط از سه حرف اصلی تشکیل می‌شود اما گروه دوم در صیغه سوم شخص مفرد مذکر ماضی، علاوه بر سه حرف اصلی، حروف زاید دارند.

۱ «يُسَاعِدُ» جواب شرط و از باب «مُفَاعَلَةٌ» است.

در سایر گزینه‌ها «إِيْحَتْ، يَغْمَلُ، يَعْلَمُ» که به ترتیب جواب شرط هستند، از باب «مُفَاعَلَةٌ» نیستند.

۱ «إِسْتَمِعُوا» جواب شرط و فعل امر می‌باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲ «فَلَهُ عَشْرٌ» جواب شرط است.

♦ **یادآوری:** گاهی جواب شرط به شکل جمله اسمیه نیز به کار می‌رود.

۳ در این گزینه اسلوب شرط به کار نرفته است و «ما مَنَعَنَا» ماضی منفی است.

۴ «فَاتِي قَرِيْبٌ» جواب شرط است که از نوع جمله اسمیه می‌باشد.

۳ اِسْتَخْدِمُ: به کار بگیر (فعل امر است).

۳ صَرَّرَ = ضرر رساند

۴ ترجمه درست سایر گزینه‌ها:

۱ نجات دادن / حرام کردن (۲ به جا آوردن / نشستن

۳ گوش دادن / فروتنی

۳ تَعَنَّتْ: مع‌گیری

۴ حَسَبَ: بس، کافی

۱

۲ «بطاقات» و «جُنود» هر دو جمع هستند [ردّ‌گزینه‌های (۱) و (۳)] /

«مُقْتَرِحِ» اسم فاعل و به معنای «پیشنهاد کننده» می‌باشد. [ردّ‌گزینه‌های

(۳) و (۴)]

۳ «أَنْ لَا يَعِصِي» به خاطر وجود حرف «أَنْ» باید به صورت مضارع التزامی ترجمه شود. [ردّ‌گزینه (۱)] / «لَا يَهْتَرِبُ» فعل مضارع است و باید به صورت مضارع اخباری ترجمه شود. [ردّ‌گزینه (۲) و (۴)] / «مَا حَصَلَتْ» فعل ماضی است. [ردّ‌گزینه (۱)]

۱ «أَقْرَأُ» فعل امر است. [ردّ‌گزینه (۳)] / «الْأَكْرَمُ» اسم تفضیل می‌باشد. [ردّ‌گزینه (۲)]

۳

۲ «أَجَلٌ» اسم تفضیل است [ردّ‌گزینه (۴)]، «عَقُولٌ» نیز جمع است [ردّ‌گزینه‌های (۱) و (۴)]

۲ ترجمه گزینه‌ها:

۱ پیرامون = کنار، پهلو (۲ دور شد ≠ نزدیک شد

۳ زندگان = مرگ (۴ بیمار ≠ پزشک

۳ ترجمه گزینه‌ها:

۱ نافرمانی کرد ≠ اطاعت کرد

۲ برخیز ≠ بنشین

۳ آهسته سخن می‌گوید ≠ صحبت می‌کند

۴ موافقت کرد ≠ مخالفت کرد

۲ ترجمه کلمات سؤال: زبان رساند - کوچکی - فرومایگان

ترجمه گزینه‌ها:

۱ یاری کرد - بزرگ - برتر (۲ سود رساند - بزرگی - شایستگان

۳ نیکی کرد - بزرگی - بدان (۴ سود رساند - گناهان بزرگ - نیکوکاران

۴ ترجمه کلمات سؤال: فرار کرد - دوست داشتن - یک‌بار

ترجمه گزینه‌ها:

۱ یاری کرد - مهربانی - یک‌بار (۲ رفت - آرزو - بخش

۳ پیشی گرفت - مهربانی - دیگر (۴ فرار کرد - دوستی - یک‌بار

۴ ترجمه گزینه‌ها:

۱ گناه = گناه (۲ بزرگداشت = احترام گذاشتن

۳ پشت = پشت (۴ گرانقدرتر = مرگ

۱ ترجمه گزینه‌ها:

۱ ساکت شد ≠ صحبت کرد (۲ پشیمان شد = شرمنده شد

۳ هلاک شد ≠ مالک شد (۴ کاشت = درو کرد

۴ ترجمه عبارت: معلم برای دانش‌آموزان روی تابلویی که

نامیده می‌شود، می‌نویسد.

ترجمه گزینه‌ها:

۱ حضور، نزد (۲ متن (۳ زنگ درسی (۴ تخته‌سیاه

۲ ترجمه عبارت سؤال: دانش دانش مطالعه خواص

عنصرهاست.

ترجمه گزینه‌ها:

۱ زیست‌شناسی (۲ شیمی (۳ ورزش (۴ هندسه